

ODOL BILDUA ETA GARRAIATUA

Nagore Irazustabarrena
Uranga
@irazustabarrena

Bartzelona, 1936ko uztaila. Espainia-ko Gerra Zibila piztu zenean, Frederic Duran i Jordà medikua (1905-1957) Montjuíceko 18 ospitalean hasi zen hirira iristen ziren gerrako zaurituek arduratzeko. Erietxean, orduan, odol transfusio zuzenak egiten ziren, hau da, emalearen besotik hartzailearen besora, eta mediku katalana berehala konturatu zen maiz zaurituek emaile bakarrak eman zezakeena baino odol gehiago behar zutela. Gainera, Aragoiko frontetik Wenceslao Dutrem eta Serafina Palma lankideen gutuna jaso zuen, esanez zaurituak artatzeko odolik ez zutela. Ospitalea uztea erabaki zuen orduan, eta, Errepublikako Armadaren Osasun Zerbitzuaren babesaz, zauritu militar nahiz zibilei behar zuten odola helarazteko zerbitzua abiarazi zuen abuztu hasieran. Irailaren erdialdean lehen zazpi litroak iritsi ziren Aragoiko frontera. Munduko lehen odol transfusio zerbitzu modernoak izan zen.

Ordurako nolabaiteko transfusio zentroak baziren. Esaterako, Moskuko Sklifosovsky Institutuan transfusioak egiten ziren gorpuen odola erabiliz. Baina Duranen taldeak bazekien hori kaltegarria zela hartzaileentzat. Londresko Gurutze Gorriak ere bazuen zerbitzu bat, baina transfusio zuzen mugatuak egiten zituzten soilik. Eta emaileak frontera eramatea ez zen bideragarria.

Eskura zeuzkaten bitarteko urriekin, dagoeneko asmatuta zeuden antikoagulatzaileak hobetzen ahalegindu ziren, baita odola esteril mantentzeko metodoak eta gordetzeko ontziak ere. Gainera, lehenengoz, herritarren artean odola emateko kanpainak egin zituzten. Eta garraioaren arazoari ere konponbidea aurkitu zioten: arraina garraiatzen zuen lau tonako *Diamond* kamioia egokitu zuten.

Bidalketak astero egiten ziren fronteira eta bertako ospitale guztietan gutxienez 35 litroko bankua izaten ahalegindu ziren.

30 hilabeteen Bartzelonako transfusio zerbitzuak 28.900 emaile izan zituen eta 9.000 litro odol prozesatu eta prestatu zituen. Bigarren Mundu Gerran erabat zabaldu zen Duranen metodoa.

KATALUNIako MEDIKUNTZAREN HISTORIAKO MUSEOA / DURAN I JORDÀ ARTXIBOA

Ezkerrean, Frederic Duran i Jordà (1905-1957). Azpian, hark abiarazitako odol transfusio zerbitzuko unitate mugikorra. Eskuineko argazkietan, mediku katalana odol transfusioak egiten Bartzelonako 18 ospitalean eta tren bagoi batean.

Haiek erabili zuten teknologia zaharkituta dago egun, baina mediku katalanak ezarritako oinarriak indarrean daude oraindik.

1939ko otsailean Frederic Duran i Jordàk Kataluniatik alde egin eta Ingalaterrara emigratu zuen, Britainiar Gurutze Gorriak gonbidatuta. Hemoterapiaren aitzindaria Manchesterren hil zen 51 urte zituela, leuzemiak, odoleko minbiziak, jota. ■

Erregistratutako lehen eklipsea

Cambridgeko Unibertsitateko ikerlari talde batek ondorioztatu du erregistratutako lehen eklipsea K.a. 1207ko urriaren 30ean gertatu zela, *Astronomy & Geophysics* aldizkarian argitaratu dutenez. Bi iturri erabili dituzte ondorio horretara iristeko: batetik, Bibliako Itun Zaharrak, zehazki Josueren liburuak, aipatzen du Eguzkia eta Ilargia

“geratu” egin zirela; bestetik, Ramses II.a-ren seme Merneptah faraoiaren erregealdiko grabatu batek Kanaango kanpainan fenomeno astronomiko bixia gertatu zela jasotzen du. Ikerlarien ustez, ez zen erabateko eguzki eklipsea izan, eratzun eklipsea baizik, eta emandako data da ezaugarri horiekin bat datorren bakarra. ■